

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. An Intellectus sit pura potentia passiva, an etiam activa, & quomodo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

putantes eum solum indigere in prima sui motione, acceptis autem semel speciebus non indigere conversione ad phantasmata.

Probatur prima pars Authoritate SS. Patrum D. Augustini lib. 11. Civit. c. 3. ubi ait: *Sensus enim accipit speciem ab eo corpore quod sentimus & à sensu memoria, à memoria vero actus cogitantur: ubi per memoriam intelligit phantasmata, nam sic docet lib. 6. Mus. cap. 11. dicens: Quos omnes impetus suos (species objectorum) anima excipiens quasi multiplicat in se ipsa & recordabiles facit, quæ omnia ejus memoria dicitur, magnum quoddam adiutorium in hujus vitæ negotiosissimis actibus. Hæc igitur memoria quæcumque de motibus animi tenet, qui adversus passiones corporis acti sunt, phantasmata græcè vocantur. Unde quia tamen adverteit Sanctus Pater, quod multa cogitemus, quæ tamen nunquam in sensibus fuerunt hinc sibi cap. 10. lib. Civit. 11. objicit: Si non meminimus nisi quod sensimus, neque cogitamus nisi quod meminimus, cur plerumque falsa cogitamus, quæ enim videt Cerynum nigrum & propterea nemo meminit, cogitare tamen quis non potest? Respondet sibi autem: Facile est illam figuram, quam videndo cognovimus nigro colore persuadere, quem nihilominus in aliis corporibus vidimus. Et quæ utrumque sensimus, utrumque meminimus. Neque avem quadrupedem memini, quia non vidi, sed phantasmata talem facillime intueor, dum alicui formam volatilis, qualem vidi adjungo duos alios pedes, quam iridem vidi. Denique lib. 6. Mus. cap. 11. concludit: Arbitror tamen quod si nunquam humana corpora vidissem nullo modo eam possem visibili specie cogitando figurare. Quod autem ex eo, quod vidi facio memoriâ facio, & tamen aliud est in memoriâ invenire phantasmata, & aliud de memoriâ facere phantasmata, quæ omnia vis Animæ possit.*

Probatur secunda pars ex D. Bernardo Serm. 6. in Cant. n. 4. ubi distinguit intellectum Angelicum ab humano, quod iste indigeat corpore, speciebus &c. ad intelligendum, non ille, ait enim: *Quo enim in involutum carne, & terræ incola spiritum ex consideratione sensibilibus proficiens, gradatim quodammodo paulatimque nititur pervenire: eod ille celestium habitator ingenia subtilitate, ac sublimitate suâ in omni velocitate, facilitateque pertingit, nullo utique sensus corporei admiculo sultu, nullo corporei membri adiutus officio, nullo corporei cuiuscumque rei informatu intuitu. Similiter distinguit intellectum beati ab intellectu viatoris lib. 5. Confid. cap. 1. quod ille sine medio, noster autem cum medio suas operationes elicere possit.*

VI.

Probatur Conclusio quoad primam partem ratione primò: Quia defacto obliviscimur multarum rerum; ergò intellectus dependet à phantasmatibus in omnibus operationibus: probatur Consequentia, quia non obliviscimur ex deletione specierum in intellectu nostro, hæc enim sunt indelebiles, ergò ex eo, quod intellectus debeat se convertere ad phantasma correspondens, ubi deletum est illud, quod volumus scire, vel remissifici. Sed

Dices: Magis dependet phantasia à sensibus, quam intellectus, sed phantasia sine consensu. *F. Amandi Hermann Physica.*

cursum sensuum potest phantasiare, ut patet de somniantibus; ergò etiam intellectus sine phantasmatibus intelligere. Respondeo negando majorem, & patet experientia mox alleganda; Nec ex hoc tamen quis inferre poterit majorem materialitatem & connexionem cum phantasia, quia hæc connexio non ex natura intellectus præcisè, sed ab extrinseca alia causa provenit. Unde

Probatur secunda pars: Quia læsâ phantasia impeditur intellectus operatio; Deinde, quia dum cupimus aliquid intelligere, formamus nobis ejus idolum, & sic facilius concipimus, verbi gratiâ, Angelos per modum putrorum alatorum, Deum Patrem per modum venerabilis senis &c. Dixi de lege ordinaria, quia in sublimi extasi potest Deus dependentiam intellectus à functione sensuum solvere.

VII.

Probatur tertia pars: Quia tunc Anima separata necessariò sic intelligeret; Nec ex eo, quod Anima sit unita corpori, quia in corpore glorioso debet etiam sic intelligere; ergò oritur à culpa originali, in cujus poenam datus est nobis hic infimus modus intelligendi; patet etiam ex natura potentialium, pro statu isto, quo sibi ita subordinantur, ut superior sine famulatu inferioris operari non possit, & hic status non videtur esse, nisi stabilis permanentia legibus Divinæ sapientiæ, ob dictum peccatum firmata. Confirmatur ex D. Augustino 15. Civit. cap. ult. ubi dicit: *Quæ causa, cur tuam ipsam Animam acie videre non possis nisi utique infirmitas? & quis eam tibi fecit, utique iniquitas?*

VIII.

Hæc dependentia oritur ex peccato.

Hinc resolves primò: Intellectum in statu Innocentiæ non indiguisse conversione ad phantasmata, quia non est naturale Animæ dependere à potentiis corporis juncti, alioquin Anima gloriosa sic dependeret, nam gratia non destruit, sed perficit naturam; ergò in statu illo non fuisset hæc dependentia, quia nihil ibi est ponendum, nisi naturale, vel perficiens naturam, illa dependentia autem potius vilificaret naturam, & certè si hæc conversio est pœnalis, sicut est, cum nulla alia ratio assignari possit, in statu innocentiæ nulla fuisset illius necessitas.

IX.

In statu Innocentiæ non dependebat.

Resolves secundò, quod cum Beatissima Virgo caruerit originali culpa, non fuisse in ea necessariam hanc Conclusionem, tum quia hoc valde pium est credere, eò quod in majorem Sanctæ Matris honorem & laudem cedat, neque constet de opposito. Tum quia certum est beatissimam Virginem potissimos effectus Justitiæ originalis habuisse, Anima enim ejus perfectè Deo subjecta fuit & corpus Animæ, ac potentiæ inferiores superioribus.

QUÆSTIO II.

An intellectus sit pura potentia passiva, an etiam activa & quomodo?

Godefredus olim negavit omnem activitatem intellectui, & etiamnum plures Thomistæ, ut nempe qui docent speciem intelligibilem

I.

Plures Sententiæ.

Ffff 2

bilem esse totam rationem agendi intellectui. Henricus e contra ita putat intellectionem ab intellectu activè producente dependere, ut sit ejus causa totalis, imò nec à Deo producibilis. Verùm medio tutissimus ibo. Interim

non ageret non posset discurrere, intentionis præcisiones &c. formare, quia illa deberent formari ab alio, & ipsas intellectus recipere, & quia nulla est causa asignaliblis, quæ illa produceret, ergò. Sed in Contra

II. Intellectus est activus.

Dico I. Intellectus in intelligendo non habet se præcisè passivè, sed etiam activè concurrat ad intellectionem. Ita Doctor subtilis.

Probatur primò Authoritate D. Augustini lib. 9. cap. ult. ac alibi, ubi dicit, visionem & cognitionem ab objecto & potentia fieri. Item Conclusionem clarè docet lib. 6. Mus. cap. 5. ubi dicit: *Videtur mihi Anima, cum sentit in corpore, non ab illo aliquid pati, sed in ejus passionibus attentius agere, & has actiones sive faciles propter convenientiam, sive difficiles propter inconvenientiam non eam latere & hoc totum est, quod sentire dicitur: Agit porro, ut opinor luminosum aliquid in oculis, aëreum, serenissimum & mobilissimum in auribus, caliginosum in naribus, in ore humidum, in tactu terrenum & quasi lutulentum. Agit hæc Anima cum quiete.* Et post pauca: *Hoc ergò genus taliter movere, nonne fatendum est facere esse, non pati? non igitur absurdè credimus motus suos Animam vel actiones, vel operationes, vel si quo alio nomine commodius significari possunt, non latere cum sentit.* Item D. Bernardi tract. de vita solit. cap. 15. ubi ait: *Voluntas cogit memoriam ut proferat materiam, cogit etiam intellectum ad formandum quod profertur, formare autem est agere.*

Confirmatur ex Concilio Trident. Sess. 6. Can. 4. damnante dicentes liberum arbitrium per gratiam Dei motum & excitatum merè passivè se habere, sed liberum arbitrium consistet non modo in voluntate, sed etiam intellectu, ergò.

III. Rationibus probatur intellectum esse activum.

Probatur secundò ratione: Actus vitalis nequit totaliter à re non vitali produci, sed intellectio est actus vitalis, ergò: major patet, quia imperfectus nequit producere perfectius, nec enim dat aliquis quod non habet, sed actus vitalis est perfectior, ergò. Secundò, Potentia vegetativa producit suum actum vitalem; ergò etiam potentia intellectiva, nec enim debet denegari perfectiori, quod conceditur imperfectiori, si sint in genere eodem, ut sunt omnes potentie vitales. Tertiò, unus intellectus producit perfectiorem intellectionem, quàm alter etiam si sit eadem species, vel idem objectum præsens, sed si intellectus se haberet tantummodo passivè, non esset ratio, quare unus præ alio intelligeret, quia causæ producentes sunt æquales, causæ receptivæ etiam, non enim requiritur tantum ad receptionem, quantum ad productionem: Et saltem sequeretur, quòd unus non produceret intensiorem actum, quàm alter, quia intensio non est præcisè ex parte suscipientis, sed certum est, quòd unus intensius intelligat altero, etsi idem objectum sit præsens. Quod Confirmatur, quia ex pura receptione qualitatis connaturalis perfectivæ non læditur subiectum, sed propter magnum conatum potentie intellectivæ læditur aliquando sensitiva; ergò signum est eam valde intensè egisse. Tandem si intellectus

Arguitur: Intellectus est in pura potentia essentiali ante speciem vel habitum; ergò intellectus nihil agit. Respondeo distincte: *Respondendo distincte: Est in pura potentia essentiali non habens principium agendi nego antecedens; non habens principium completum & integrum agendi concedo antecedens, & nego consequentiam; quia intellectus cum objecto constituit unum completum & integrum agendi principium, unde objecto absente in se, vel in sua vicaria non est potens agere, sic contingit idem in aliis omnibus causis partialibus, & de ipsa voluntate & intellectu respectu suorum actuum supernaturalium, quos ante adventum habitum producere oportet.* Sed

Instatur: Intellectus determinatur per objectum, vel speciem sicut materia per formam; ergò erit simpliciter potentia essentialis passiva ad suas intellectiones. Respondeo negando antecedens, quia licet intellectus determinetur per objectum, non est tamen talis sicut est materia ad formam, quia hæc est simpliciter potentialitatis passivæ, sed determinatur per objectum veluti potentia indeterminata ad agendum ex sua indifferentia, & illimitatione ad hoc vel illud objectum, sicut solent determinari causæ universales per circumstantias locorum, subiectorum, temporum, ut patet de Sole. Aliqui arguunt ex Aristotele dicente: *Intelligere esse quoddam pati, sed ut arguet, quia per passionem dicitur formaliter fieri intelligens, non verò per solam productionem & activitatem.* Nec urget etiam, quòd ageret aliquid in seipsum, hoc enim non est novum in causis æquivocis.

Dico 2. Intellectus non est causa totalis respectu intellectionis, sed partialis tantum, atque magis principalis. Est Scoti & D. Augustini lib. 9. Trinit. cap. ult. & 11. Trinit. cap. 4. ubi semper docet ex objecto & potentia cognitionem, visionem, auditionem &c. unde ultimo loco citatus ait: *Visionem igitur illam, id est formam, quæ sit in sensu cernenti, quæ patet est forma corporis ex qua fit. Sed patens illa non vera, unde nec ista vera proles est: id est totaliter similis naturæ: Neg. enim omnino unde gignitur, quoniam aliud adhibetur corpori, ut ex illo formetur, id est sensu videntis.* Ubi tam objecto, quàm visui tribuit rationem parentis respectu visionis, seu speciei expressæ, sed eadem est ratio de intellectu de quo ipse quoque idem clarè docet 15. Civit. cap. 12. *Tunc enim est verbum simillimum rei notæ de qua gignitur, & imago ejus, quoniam de visione scientia visio cognationis exoritur.*

Probatur etiam ratione primò: Quia si intellectus & objectum non concurrerent simul, intellectio non esset similis

objecti; sed est, ergo: probatur major, quia non concurrans ad effectum aliquem non potest ei dare similitudinem aliquam, sicut patet examinanti. Secundò una intellectio non distingueretur specie ab alia, quia sola conditio non variat speciem, nec dat distinctionem, quod non dat esse, ergo. Unde etiam sequeretur omnes intellectiones fore equalis perfectionis, imò si objectum unum esset nobilius & alterum minus tale, posset intellectus suo conatu majore perfectionem producere intellectioem circa objectum minus nobile, quam cum illo quod est magis nobile.

modo est causa respectu substantiae, unde nec separata, nec conjuncta substantiae, aliam producere possunt, & sunt activa sine dependentia unius ab altero, objectum autem non agit nec agere potest nisi cum intellectu.

Urgetur: Si objectum totalitate effectus producit intellectioem, ergo poterit dicere intelligens, discurrens, sicut dicitur intellectus intelligere, discurrere, sed hoc est omnino inconueniens, ergo. Respondeo negando sequelam, quia nec intellectus dicitur intelligens praecise, quia producit intellectioem, sed quia recipit, sicut non dicitur quis albus, quia dealbat, sed paries qui recipit albedinem. Quòd verò intellectio dicatur actio immanens non excludit activitatem objecti, quia sufficit, quòd maneat in una causa, caeque magis principali.

Arguitur secundò Contra secundam partem. Ea est causa principalior, quae sibi magis assimilat effectum, quaeque specificat & distinguit, & quae aliam determinat & movet, sed haec omnia competunt objecto, & non intellectui, ergo. Respondeo negando majorem, & primum patet, quia Deus, Sol, & homo producent hominem, & tamen homo non assimilatur Deo, Soli, sed solum homini, ut proinde Scotus dicat effectum non semper assimilari cause principaliori sed magis inferiori, hinc etiam frequentius filii magis similes sunt matribus, quam Patribus, imò dici potest etiam intellectioem magis assimilari intellectui, in essendo est enim spiritualis, vitalis, &c. quamvis in representando sit magis similis, unde etiam dico, quòd ab intellectu magis possit acquirere distinctionem & specificationem quoad se, quamvis quoad extrinsecum magis specificetur ab objecto. Et tandem dico causam moventem esse perfectiorem, quae movens praestat effectum & virtutem agendi, objectum autem non sic praestat virtutem agendi intellectui; objectum non movet intellectum ut moventem, & agentem, sed ut patientem & recipientem.

IX.
Intellectio in essendo magis assimilatur intellectui, quam objecto.

VI.
Est tamen magis principalis.
Probatur secunda pars: Quia illa dicitur causa magis principalis, quae est magis indeterminata & minus limitata ad suos effectus producendos, sed intellectus est magis indeterminatus, & minus limitatus, ergo. Verum Doctor subtilis putat hoc verum esse de naturalibus cognitionibus, in visione enim beatifica, propter excellentiam objecti & modicam attingentiam, & activitatem intellectus, censet eum esse magis dicendum causam minus principalem nec ego puto inficiandum. Sed contra primam partem

VII.
Objectum potest concurrere.
Arguitur: Intellectio est actio vitalis, ergo non potest produci à causa non vitali, quia nullum imperfectius producit perfectius. Respondeo distinguendo consequens non potest produci ab objecto partialiter nego, totaliter concedo; nam si quoque habitus concurrunt ad productionem actuum, qui tamen non sunt vitales, sic Sol concurrat cum Patre ad producendum hominem, nam non solus homo, sed Deus, Sol, & homo generat hominem, & tamen Sol non est tam perfectus ut homo, nam in causis partialibus, quod uni deest communicatur ab altera, nam in similibus dependet effectus totaliter ab utraque causa, non ab una.

VIII.
Utrajque tamen attingit intellectioem.
Instatur: Si intellectio dependeret ab objecto in ratione cause, vel deberet in ipsa esse formalitas, quae corresponderet objecto, & alia quae intellectui, nempe specificatio objecto attribuenda esset, & vitalitas intellectui; vel deberet dici quòd non vivum attingeret vivum quorum primum falsum est, nam intellectio est actus simplicissimus consequenter & vitalitas & specificatio in eo idem sunt; alterum autem penitus durum est, quòd non vivum det vitalitatem, quia nemo dat quòd non habet, ut ipse dicebam supra. Ergo objectum nequit nec quidem partialiter concurrere, sicut nequit partialiter concurrere accidens ad producendam substantiam. Respondeo negando primam sequelam, quia quando duae causae partiales concurrunt ad aliquem, quaelibet totum effectum attingit, non quomodo unaque, sed totalitate effectus, non verò totalitate causae, unde quicquid producitur ab una, producitur etiam ab altera, nec uni assignatur aliqua formalitas, & alteri alia: Unde ad alteram sequelam dico, illud planè non debere videri durum, quia hoc habent particulare causae subordinatae, & intentionales, sicut nec est inconueniens quòd debilis homo integram dicatur navim traxisse, non totalitate causae, sed effectus, secus est de accidente, quia accidens nullo

QUAESTIO III.

Quotuplex sit intellectus, & quae cuiusque munia?

Quia intellectus, Docente Phylosopho, ad initium est veluti tabula rasa in qua nulla sunt imagines rerum depictae, quas tamen vel per infusionem, ut volebat Plato & Avicenna, vel propria virtute ministerio sensuum acquirere debet, hinc quaeritur, an in anima sit aliqua potentia, quae sit effectrix specierum intelligibilium, quae dicatur intellectus agens, vel an illas producat illa potentia, quae dicitur intellectus Passibilis, & an is solus vel cum phantasmate tanquam causa partiali efficiente, vel tanquam materiali praebente intellectui sive agenti, sive passibili materiam & exemplar, ad cuius similitudinem intellectus producat sibi species, de quo dubio propter diversitatem sententiarum certè possum dicere quòd habet D. Augustinus lib. 10. Confess. cap. 8. *Species quomodo*

I.
Opiniones authorum.